

VORBIND PE MUTEȘTE

COPIII UNUI DUMNEZEU MAI MIC de Mark Medoff. Traducerea: Alina Nelega ● **COMPANIA TEATRALĂ 777, SOUNDS OF PROGRESS și TEATRUL ODEON** ● Data reprezentăției: 23 octombrie 1997 ● Regia: Theodor Cristian Popescu ● Scenografia: Liliana Cenean și Ștefan Caragiu ● Muzica: Gordon Dougall ● Coregrafia: Florin Fieroiu ● Distribuția: Adrian Pinteia (James Leeds), Cristina Toma (Sarah Norman), Adrian Titieni/Claudiu Trandafir (Orin Dennis), Lelia Ciobotariu (Doamna Norman), Radu Gabriel (Domnul Franklin), Maria Tudosie (Lydia), Ana Calciu (Edna Klein).

Regizorul Theodor Cristian Popescu încearcă să profite de spațiul de libertate lăsat între zidul de structuri osificate ale teatrelor de stat și hăul în care absența oricăror reglementări aruncă spectacolele cu Adrian Copilul-Minune, dar și tentativele de a alcătui trupe teatrale individualizate printr-un program artistic.

Compania 777 vrea să fie un asemenea „proiect”, cum se spune mai nou, mărturisind dorința unor artiști de a lucra împreună, asumându-și riscul de a face rost de bani. Afișul celei dintâi premiere consemnează mai mulți sponsori decât interpreți, și probabil așa e și firesc să fie când banii dați pentru artă nu-i asigură generosului mecena altă satisfacție decât cea de a-și vedea numele (al lui sau al firmei) tipărit pe afiș.

Primul punct al strategiei noii companii teatrale se referă la identificarea „unor puncte sensibile în mentalitatea colectivă și a unor teritorii neexplorate în raportul complex al individului cu societatea contemporană”. Piesa lui Mark Medoff slujește acest scop, oferind creatorilor șansa de a interveni cu delicată compasiune într-un conflict ce mocnește și în societatea românească: atitudinea față de bolnavii psihici și față de handicapați. În mod tacit, sănătatea este percepută ca un semn al superiorității morale, boala fiind un stigmat al rușinii, al inferiorității, dacă nu al culpei. Iritarea pe care au născut-o intervențiile occidentale în favoarea bolnavilor irecuperabili și propaganda

care le-a însoțit dovedește că societatea, în ansamblul ei, nu este dispusă să accepte diferența ca pe un dat inerent al vieții. Publicistica și discursul politic opun performanțele de concurs ale elevilor bănuți a fi supradotați și cele ale sportivilor, filmelor despre handicapați, ca și cum acestea ar fi extremele unei scale a umanității. Mascat în cuvinte este aici un dispreț primitiv față de aparența slăbiciunii, semn al efectului hipnotic produs de forța brutală atât de necesară vânătorului trăitor în peșteră. Dar drumul de la peșteră la civilizație este parcurs nu doar de popoare și populații, ci și de fiecare individ. Individul despre care este vorba în piesă beneficiază de o pregătire deosebită: James Leeds este logoped și îi învață pe surzi să vorbească, să comunice, să se integreze. Așa cum îl interpretează Adrian Pinteia, el nu este un fanatic misionar, ci un intelectual care crede în puterea lui de a face lumea mai bună. E atent și conștiincios, se bucură când izbutește – și vrea să aibă cât mai multe bucurii. Când Sarah se împotrivesc și nu vrea – deși el crede că ea poate – să-și însușească elementele de articulare, Leeds consideră că sfidarea vine tocmai de unde nu se aștepta. În pofida aspectului său civilizat și a vocabularului elevat, și Leeds își tratează elevii ca pe un fel de material însuflețit, o plastilină care trebuie să se supună eforturilor sale de modelare. Leeds se socotește un creator al normalului, iar drumul său spre modestie și spre umilință constituie substanța dramatică a rolului. Uneori Adrian Pinteia glisează cu fermecătoare superficialitate printre gesturi și replici, alături ne apropiie de buza prăpastiei care este sufletul omenesc.

Rolul Sarei Norman este extrem de generos, dar și plin de capcane. Cristina Toma le evită. În interpretarea ei, femeia, surdă de la natură și mută prin proprie voință, este o ființă extrem de vorbărească, cu idei precise despre viață, consecventă în gândire fără a fi previzibilă în comportament. În perpetuu mișcare, actrița izbutește să nu fie doar agitată, ci să transmită dinamica sentimentelor, dar și logica argumentației, prin expresie non-verbală inteligibilă și cu o mare forță de impact emoțional. Sarah nu vrea să

vorbească, semnele prin care comunică o umilesc mai puțin decât imperfecțiunea unei voci condamnate. Această fată simplă, cu experiențe erotice sordide, știe mai mult despre armonia universului decât învățatul logoped. Momentul în care, la imperativele iubitului-profesor – „Vorbește! Vorbește!” –, ea îi arată cât de urită îi e vocea, este memorabil prin incandescență.

Acolo, de fapt, se termină piesa. Ceea ce urmează – împăcarea cu neputința, acceptarea unei lumi mute – este rezolvat cu delicatețe de către regizor. Meritul principal al punerii în scenă este discreția și măsura – lucruri deloc simplu de rezolvat într-un spectacol în care aproape fiecare replică „se spune” de două ori: o dată prin semne și apoi, tradusă, prin vorbe. Încercătura dublă nu se simte în scenele Leeds-Sarah, în schimb e prezentă, prin căderi de ritm, în scenele personajelor de sprijin, care, cu mai multă (Claudiu Trandafir) sau mai modestă (Maria Tudosie) dăruire, fixează reperele normalității în handicap. Lelia Ciobotariu – mama Sarei – descrie cu știință a amănuntului relevant neputința și revolta, transformate în opacitate. Radu Gabriel este de un cinism a cărui vulgaritate e jucată prea apăsător; contribuția personajului interpretat de Ana Calciu la tristul sfârșit al poveștii servește probabil unele rachiune ale dramaturgului, nu și fluiditatea spectacolului. Scenografia semnată de Liliana Cenean și Ștefan Caragiu este sugestivă, înrămând povestea fără să o închidă în date spațiale sau temporale.

Nu este un spectacol prin care regizorul să-și impună viziunea și obsesiile; acesta se supune textului și îi pune în față pe actori, „mulțumindu-se” să articuleze – la propriu și la figurat – gesticulația sentimentelor. Este o sarcină la fel de complicată ca și manevrarea figurației și a corurilor vorbite. Theodor Cristian Popescu povestește cu har istoriile oamenilor și pare – cel puțin deocamdată – mai interesat de ele decât de propria persoană. Dacă va reuși să-și impună ideile printr-un teatru independent, s-ar putea ca acești copii ai unui Dumnezeu mai mic să-i fie de bun augur.

MAGDALENA BOIANGIU

PREMIERĂ DE VARĂ